

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištru v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki škofnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovenci pa Avstrija.

Pogosto se nasprotniki nam posmehujejo. Pravijo, da nas je malo, da smo majhen narod, ubog narodič. No, zakaj pa se toraj toliko bojijo vsakega narodnega vetriča pri nas, zakaj se jim vselej blače stresejo, kedar čujejo o slovenskej vlogi, o slovenskej prošnji, o slovenskej zmagi pri volitvah, ali še celo o slovenskem — taboru? Zato, ker slutijo našo važnost za Avstrijo, katero oni hočejo razdreti in razkosati med Nemce, Magjare, Rumune in Italijane. To želijo, po tem hrepenijo! Ali temu največja zapreka smo avstrijski Slovani, v prvej vrsti bratje nam Čehi in potem mi zaničevani Slovenci. Mi smo živ jezik zoper nemško-prusko in laško povodenj, ki streže miljeno Avstrijo zaliti.

Čehov je okolo 6 milijonov ter stanujejo gosto naseljeni naravnost v sredini Evrope, okolo zlate Prage in dalje po Moravskem in Šleskem. Oni so živ jezik, ki brani, da ne morejo pruski Nemci iz Berolina, Draždanj in Vratislava meni nič tebi nič prodirati proti jugu k Dunavu, kder v krasnem Dunaji ali Beči stoluje naš svitli cesar iz preuzvišene rodbine lorenno-habsburške. To je severozapadna straža slovanska za Avstrijo in ob enem uzrok, zakaj nemški liberalci in pruski freimaurerji Čeha toliko sovražijo, črtijo!

Slovencev štejemo 1,200.000 duš. Ni nas veliko, a tem važnejši smo za obstanek Avstrije dežele, v katerih prebivamo od sv. Godharta na Ogerskem po spodnjem Štajerskem, južnem Koroškem, potem Kranjskem, Goriškem, Primorji ob obalih Jadranskega morja globoko v Istro, kder mejašimo z brati Hrvati. Zavoljo Jadranskega morja smo živ jezik na eni strani zoper Italijani, ki hočejo pograbit Gorico, Trst in Istrijo, na drugi strani pa zoper zoper prusko-nemško cesarstvo, ki na vso moč skuša prodreti črez tirolske, saleburške, koroške in štajerske planine do Jadranskega morja. Se vé, da je to mogoče le potem, ko so Avstrijo razdri ali jo s cesarsko rodbino vred potisnoli v Budimpešto, kar očividno name-

ravajo. Pri tem delu pa zopet trčijo na slovansk jezik, in ta jezik smo mi Slovenci in toraj velevažni pogoj za obstanek celokupne Avstrije. Kdor tega ne vé, ta se mora čuditi strastnej besnosti, s katero nemški liberalci v nas Slovence pšejo nemščino; a vsakemu, ki to zna, jasno je vse. Nemški liberalci so več ali manj razkriti zavezniki Bismarkove velike Nemčije ter hočejo nas Slovence hitrej ko mogoče iztrebiti, potlačiti, duševno in gmotno uničiti, ostanke pa ponemčiti in tako pruskonemškeje velesili most nadelati do Jadranskega morja! To je pravo jedro razupitej nemškeje „kulturi“, konečni namen sedanjemu ponemčevanju Slovencev!

Slovani v Avstriji borimo se resnično za obstanek cesarstva, v prvej vrsti Čehi in Slovenci; slednja dva naroda ob enem za svoj lastni obstanek. Čehi in Slovenci stojimo sredi silne mejnarodne vojske, čije izid naposled odloči, kaj bo z našim cesarstvom. Vsak narodnjak na slovenskej zemlji je ob enem boritelj za Avstrijo. Tega se lahko prepriča vsak, kdor ni nalašč gluhi in slepi. Tega se pa moramo čedalje bolj zavedati in po tem tudi srčno in pogumno potegovati se za narodne pravice svojih rojakov. Ne plašimo se, ne bojmo se prusakov in raznih „kulturonoscev“, ampak čedalje srčneje in odločneje tirjajmo pravice, katere gredo pred Bogom in pred postavo Slovencev; kajti tako delamo ob enem za prospeh in obstanek svojega naroda pa tudi cele Avstrije!

O ljudskem šolstvu na slovenskem Koroškem.

(Spisal V. J.)

Kar nas je Slovencev, smo mi koroški Slovenci gledé narodne ravnopravnosti na najslabšem. Jezik naš slovenski se ne spoštuje niti v šoli niti v uradu. Za nas je §. 19 državnih osnovnih postav le na papirji. Šole naše so tako osnovane, da morajo otroci izgubiti ljubezen do materinega svojega jezika, ker se niso učili krasote istega poznavati. Germanizem razprostira svoje peruti

čez pokrajine naše, se ve da s pomočjo odpadnikov naših nemškutarških. Če si hočemo obraniti jezik svoj, mora nam biti prva in najsvetejša skrb, da našo domačo šolo tako preustrojimo, da ne bode v protiglasji s §. 19. drž. osnovnih postav, da nam bode prilika dana, v domačem jeziku izobraževati se. Ako pa tega ne storimo, ako še zanaprej malomarno gledamo, kako se s pomočjo nemškutarjev nemški jezik v šolah širi materni pa izbacuje, bodo se uresničile besede ednega naših nemškovalnih c. k. šolskih nadzornikov, kateri je očitno rekel: „in fünfzig Jahren muss Kärnten deutsch sein“ t. j. v petdesetih letih mora cela Koroška biti nemška. Ali nam je pa tudi mogoče našo šolo na pravo stopinjo postaviti? Da, mogoče je, saj nam je g. minister Taafe uže večkrat obljubil narodno ravnopravnost izvršiti, saj nam to pravico pripoznava §. 19 od presvitlega našega cesarja potrjene državne osnovne postav, kateri pravi, da ima vsak narod pravico v šoli v svojem jeziku izobraževati se. Postavimo se na noge, nikdar si ne pustimo kratiti naših nam od presvitlega cesarja samega danih pravic; pokažimo, da smo Slovenci, kateri svoj jezik ljubimo in se nočemo podati nemškutarstvu.

Namen našim vrsticam pa je, pokazati 1. kako se šolajo naši otroci v ljudskih šolah: 2. kaj nam je storiti, da se naše šole tako preustrojijo, da bodo naše mladini tudi pravo korist donšale.

I. Nepozabljivi ranjki knezoškof lavantinski in izvrstni pedagog Ant. Mart. Slomšek pišejo v svojih „Drobtinah“ za leto 1862 takole: Nemškutarji v naših domačih šolah, školniki trdi Nemci ali ponemčeni Slovenci, ostudijo deci materni jezik, ter otrokom le po nemško svoje nauke v glavo vtepaajo; domači jezik jim je pa pasterk. Za del slovenske besede otroke psujejo, jim za smehljivo znamenje obešajo, pometajo mladini materni jezik iz glave, in ji trgajo iz src ljubizen materni. Tako se šolajo pogosto naši otroci v narodnih šolah. Nemščina se na častitem mestu košati, slovenščina pa zanemarjena tako dolgo za vratni čepi, da jo v kratkih letih čez prag sunejo in v smet vržejo. Glejte nemškutarije žalostni sad!“ Bolje bi ne mogel nikdo popisati stanja naše domače šole tu pri nas na Koroškem. Tako se v resnici šolajo naši otroci in vendar je v državnem zboru poslanec Ritter trdil, da se nam nikakšna krivica ne godi.

„Školniki naši so trdi Nemci ali ponemčeni Slovenci“, tako pravijo Slomšek. Pogledimo ali ta trditev velja tudi sedanjemu času? Začnimo toraj od zgoraj! Deželni šolski svet koroški sostavljen je iz samih Nemcev, le g. Val. Müller kot zastopnik katoliške Cerkve je Slovenec. G. dež. nadzornik pa je ponemčen Slovenec, kateri svoj materni jezik ne ljubi in ga tudi ljubiti ne more, ker krasote istega ne pozna. Tej naše trditvi nikdo oporekali ne more, vsaj nam bode g. dež. šolski nadzornik gotovo sam pripoznal, da slovenščini niti

v govoru še manje pa v pisavi zmožen ni. Ni toraj čuda, da vsi odloki našega dež. šol. sveta nemščino v šolo rivajo, materni naš slovenski jezik pa iz istih tiščijo. Pojdimo dalje in oglejmo si nekoliko naše učiteljsko pripravnišče! Tukaj najdemo samo nemške profesorje, niti ednega Slovenca. Slovenščina za naše slovenske pripravnike niti obligaten predmet ni; t. j. uči se je samo tisti, kateri hoče. In kdo take pripravnike podučuje v slovenščini? Nek postarani ljudski učitelj, kateremu pa bi se zelo slabo godilo, ako bi moral on preskušnjo iz iste napraviti. V izpraševalnej komisiji za naše ljudske učitelje so zopet sami Nemci z g. deželnim šol. nadzornikom na čelu; toraj našim učiteljem še priložnost dana ni, se iz slovenščine izpraševati dati. Kdo pa naj jih bi izpraševal, ker nobeden gospodov izpraševalne komisije slovenščine zmožen ni? Kje je tukaj ravnopravnost? In naši Nemci trdijo, da se nam krivica ne godi!

Pojdimo dalje in oglejmo si nekoliko naše okrajne šolske nadzornike. Vsi trije (imamo jih namreč toliko) so nekdanji narodnjaki, a čas nanese drugače. Bodimo Nemci, kaj nas narod briga. In poturica je hujši od Turka samega, pravijo Srbi. Vsi delajo za nemščino z velikim veseljem. Pa ne samo to! Nek imenoval je slovenske domoljube javno „Gefühlspolitiker“ ter jim očital veleizdajstvo, češ da delujejo skrivaj za ruske namene. To se zgodilo l. 1875 v Plibergi pri učiteljskem zborovanji. bil je do leta 1874 učitelj v Mozirji na Štajerskem, ter ondi kazal se narodnjaka, bil povrjenik „Slov. Matice“. Še nobeden ni tako ljuto germanizoval, kakor ta In naši učitelji so mu ploskali, ko je tako razžalil narod naš. Takim ljudem so izročene naše slovenske šole! V Št. Mohorskem okraji pa nadzoruje slovenske šole čisto trd Nemeč, kateri niti besedice slovenski ne razumé. Kaj ne, da se nam nikakšna krivica ne godi? Kde si §. 19. državnih osnovnih postav? (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Pogoji letošnjega konjskega premiranja.

Konec: črtež premiranja konj l. 1881.

III. Izvrsitvenske določbe. Posestniki dobijo potrdilnico ali certifikat, kder je premirani konj popisan in še tablico z letno številko premiranja. Tablica se more konju obesti. Posebne odlike vsakako vrednim konjem prisodijo se srebrne, bronaste državne svetinje in priznalne diplome. Tistim posestnikom, kateri se blagodušno odpovedó premijam v denarjih, izroči se potrdilnica, v kateri je odpoved zabeležena, vrhu tega še pa priznalne diplome. Ko bi ne prignali jedne vrste zadosti konj premiranja vrednih n. pr. kobil z žrebeti, kobil, žrebet, žrebie, tedaj morejo premiranjski razsodniki premije jedne vrsti namenjene